

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inerati do 30 peti vrt 4 Din 2, do 100 vrt 4 Din 2.50, od 100 do 300 vrt 4 Din 3, večji inerati peti vrt 4 Din 4. — Popust po dogovoru, inerati davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—, fotokopij se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 63; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Naraščajoča napetost na Daljnem vzhodu:

Angleži organizirajo bojkot Japonske

Po vsej Angliji propagirajo bojkot japonskega blaga — Bojkotni akciji se bodo verjetno pridružile tudi druge države, zlasti Amerika

London, 30. septembra. Liberalni list »News Chronicle« nadaljuje svojo kampanjo za bojkot japonskega blaga. List poziva, naj bi se v tem smislu nalepili peti sebi lepki na vseh trgovinah in objavlja vzorec takega lepka. Na njem je naslikan velik japonski zračni torped, na katerem je napis: »Ne prodajamo japonskih proizvodov«. Danes bodo taki lepki razširjeni po vsem mestu, obenem pa bodo v razprodaji posebni znaki z napisom: »Ne kupujem japonskega blaga!«. Izkupiček bo porabljen za namene društva za pomoč Kitajski. Nadalje se doznava, da bo neki klub priredil 8. oktobra javno manifestacijo, na kateri bo nastopilo več odličnih govornikov in zagovarjalo bojkot. V zvezi z akcijo, ki jo vodi list, prihajajo od vseh strani in od najuglednejših politikov in državnikov brzojavke in pisma, ki pozdravljajo to pobudo. Tudi nekateri duhovniki že zbirajo prispevke med svojimi verniki za izvedbo tega protijaponskega bojkota.

Državni svet dela, v katerem so zastopani sindikalistični voditelji laburistov, je poslal svojim članom in delavstvu sploh poziv na borbo proti Japonski. Sprejeta je bila večeraj posebna resolucija, v kateri se obsoja bombardiranje mirnega kitajskega prebivalstva po japonskih letalih. Resolucija zahteva, naj vlada prepove prodajanje vojne materiala Japonski, kateri naj se tudi pod nobenim pogojem ne dovoljujejo posojila. Resolucija poziva končno angleško delavstvo na bojkot japonskega blaga.

Kitajcem pa prodajajo orožje in letala

»Evening News« pa poroča, da je angleška tovornica letal Gloster z izrecno odobritvijo vlade sprejela večje naročilo kitaj-

ske vlade. Gre za dobavo večjega števila enosedelnih lovskih letal »Gladiator«, ki dosežejo hitrost 400 km na uro in ki jih uporablja tudi angleško letalstvo. Naročena letala bodo že v kratkem na angleških ladjah odposlana na Kitajsko. Ta vesti je povzročila veliko pozornost, ker je angleška vlada z ozirom na potrebe angleškega letalstva do sedaj odklanjala izvozno dovoljenje za lovška letala v države izven imperija.

Tokio, 30. septembra. (Stefani) Agencija Domej poroča, da kljub nedavnemu demantiju še vedno prihajajo na Kitajsko tovorni avtomobili čez Mongolijo z municijo. Agencija poroča dalje, da je sovijski maršal Blücher v stalni telefonski zvezi s kitajsko vlado in ji daje navodila s posredovanjem sovijskega vojaškega atašea na Japonskem.

Ameriška pomoč Kitajcem

Washington, 30. septembra. (Reuter). Zunanje ministrstvo je obvestilo javnost, da se na Kitajskem nahaja trenutno še okoli 7000 ameriških državljanov, ki jih bo treba postopoma odstraniti z nevarnega ozemlja. Ameriški Rdeči križ je že do sedaj izročil 100.000 dolarjev za pomoč ranjenecem brez ozira na narodnost, ki ji pripadajo. Ta denar je bil izročen kitajskemu Rdečemu križu.

Seja angleške vlade

London, 30. septembra. (Reuter). Doznava se, da sta bila položaja v Sredozemlju in na Daljnem vzhodu glavni predmet razprav na večerajšnji seji angleške vlade. Zlasti se domneva, da je bilo do vseh podrobnosti preštetano vprašanje Daljnega vzhoda in da se je še posebej govorilo o vseh ukrepih za zavarovanje angleških gospodarskih interesov.

Japonci bojkotirajo sklepe Društva narodov

Tokio, 30. septembra. Zastopnik japonskega zunanjega ministrstva je danes dopoldne izjavil, da je po Društvu narodov izročena obsodba obstrejanja od-

prtih kitajskih mest, povzročila po vsej Japonski največje ogorčenje. Japonska vlada je kljub stališču, ki ga je zavzelo Društvo narodov odločno izvesti vse potrebne ukrepe, da se uniči moč kitajske vojske.

Velika zmaga Kitajcev v provinci šansi Osma kitajska armada je popolnoma uničila japonsko armado v šansiju in zajela velik plen

NANKING, 30. septembra. r. Osma kitajska armada sporoča, da je dosegla velik uspeh v južnih delih province šansi. V odseku Singuanja je ta armada obkolila in popolnoma uničila odred japonskih čet, ki je štel nad 10.000 mož. Zaplenili so veliko količino vojnega materiala, zlasti veliko tankov in oklopnih avtomobilov. Le par četam tega japonskega odreda se je posrečilo pobegeti proti Čakan Čuliju, kjer so japonske rezerve. Toda tudi te rezerve je doletela enaka usoda. Osma kitajska armada je obkolila tudi te oddelke in jim preprečila nadaljni umik. Mnogo Japoncev se je udalo. V severnih predelih province šansi se nahajajo japonske čete v paniknem begu, tako da osma kitajska armada naglo napreduje brez vsakega odpora. Pri tem so Kitajci ušli 8.000 Japoncev.

Z drugih kitajskih bojišč

Nanking, 30. septembra. (Reuter). Po kitajskih poročilih so se večeraj ves dan vodili krvavi boji za zavzetje zelo pomembnega strateškega hriba pri Svalovu, vzdolž velikega kitajskega zidu, ki predstavlja vhod v osrednji del pokrajine šansi. Kitajskim četam so priskočile na pomoč tudi prejšnje rdeče čete, ki so bile reorganizirane, in so tako okrepljene izvršile zelo uspešen napad v teh planinskih krajih.

Kitajci so v pretekli noči drugič poskusili torpedirati japonsko admiralsko ladjo »Izumos«. Pa tudi drugi poizkus se jim je ponesrečil. Torpedo je 200 m daleč od ladje eksplodiral. Pri Japoncih pa je ta napad izval velik ogorčenje in še ponoči je pričelo vseh 16 japonskih vojnih ladij obstrejanje kitajske postojanke pri Kiangvanu, okrog severne železniške postaje, na robu Capeja in v Putungu. Kitajska artilerija je takoj reagirala in topniški dvoboj je trajal vse do jutra.

Iz Honkonga poročajo, da so japonska vodna letala potopila kitajsko torpedovko pri Makau. Japonska letala so bombardirala križarko »Kaošo« in je ta kitajska vojna ladja zelo poškodovana.

Po poročilih iz japonskih vojaških krogov se bo glavni stan japonskih čet preselil v Paoting, ki so ga pred kratkim Japonci zavzeli. Japonske čete napadajo zdaj kitajske postojanke kakšnih 80 km južno od Paotinga. Na tem bojišču so večeraj prvič nastopila kitajska letala. Mongolske čete, ki pomagajo Japoncem, so večeraj zavzele Talin, važno postojanko v vzhodnem delu Lijana. Na črti Fajling - Pautau so Kitajci utrdili svoje postojanke in dobili znatno pomoč.

Izvoz hmelja v Nemčijo

Odobren je kontingent 7000 q v kliringu

Beograd, 30. septembra. r. Iz Dubrovnika poročajo, da je bil na zasedanju jugoslovno-nemškega gospodarskega odbora sklenjen uvozni kontingent našega hmelja v višini 7.000 metriskih stotov v kliringu, dočim se je uvažal doslej naš

hmelj le za proste devize. Ker leži samo v Savinjski dolini le še kakšnih 4.000 metriskih stotov letošnjega hmelja, pomeni to znaten dohodek na hmeljskem trgu. To bo gotovo tudi ugodno vplivalo na razvoj cen.

Anglija zahteva umik vseh tujih prostovoljcev iz španije

V tem primeru je pripravljena priznati obema taboroma značaj vojskujoče se stranke

London, 30. septembra. z. aKkor poročajo današnji listi, je bilo na večerajšnji seji angleške vlade, ki je zasedala dopoldne in popoldne, definitivno odobreno besedilo note, ki jo bosta skupno predložili italijanski vladi Anglija in Francija z zahtevo, da se špansko vprašanje nemudoma razčisti. Na seji so razmotrili celokupni španski problem v zvezi s kontrolo na Sredozemskem morju in prišli do prepričanja, da je mogoče obe vprašanji le skupno rešiti. V noti, ki jo pošlana italijanski vladi, bodo stavljene Italiji naslednje zahteve:

1. Prepoved vsakega pošiljanja novih prostovoljcev ali čet v Španijo.
2. Zagotovilo, da Italija tudi po končani španski državljanski vojni ne misli obdržati ali morda celo zasesti Balearske otoke in jih utrditi.
3. Zagotovilo, da se po končani španski vojni vsi Italijani umaknejo iz Španije.

4. Umik tujih prostovoljcev se mora začeti takoj in naj se izvrši brez tuje intervencije.

Listi poročajo, da vsebuje nota tudi izjava angleške vlade, da je Anglija pripravljena priznati obema španskima taboroma značaj vojskujoče se stranke, če pristane Mussolini na takojšnji umik prostovoljcev iz Španije in se to takoj zgodi.

Zeneva, 30. septembra. Tu mislijo, da bo predlog resolucije, ki jo bo redakcijski odbor šeste komisije DN sprejel najbrž že danes, vseboval med drugim izjavo v prilog odstranitve tujih prostovoljcev iz Španije ter izjavo, naj se v vsem spoštujeta teritorialna nedotakljivost Španije in njena politična neodvisnost. Resolucija pa bo obenem priznala angleške in francoske napore pri italijanski vladi, kar bo znova podarjeno tudi v memorandumu, v katerem bosta Anglija in Francija prejeli moralno priznanje od skupščine DN.

Kongres internancev

V nedeljo 26. t. m. se je vršil v Beogradu v poslopiju nove univerze kongres vseh onih, ki so bili med svetovno vojno v bivši Avstro-Ogrski radi svojega jugoslovanskega in slovenskega mišljenja in delovanja zaprti po ječah ali internirani po raznih taboriščih. Velika fizikalna dvorana, ki je ena največjih v Beogradu, je bila napolnjena polna. Takisto tudi vse galerije. Rečunajo, da je bilo prisotnih nad 1500 internancev in političnih preganjancev. Med temi jih je bilo največ iz Bosne, kjer je med vojno najbolj divjala avstrijska soldateska. Predsedoval je univerzitetni profesor dr. Vladimir Čorović, ki je v lepem govoru otvoril sator in predlagal za podpredsednike Milana Marjanovića in Rosta Pustoslavskića. Za častni predsednik pa predsednik Kola srbskih sestara in gospe Kašikovićevo. St. Zakuha je pozdravil zbor v imenu akcijskega odbora, kakor je imel Milan Marjanović duhoviti programski govor, dočim je prof. Tomić razpravljal o udeležbi in zaslugah pomolnih delov jugoslovanskega naroda za

osvobojenje in uedinjenje. Ko je bila sprejeta po akcijskem odboru predložena resolucija, je sator, kakor se je kongres imenoval v Beogradu, izglasoval med viharimi in navdušenimi ovacijami kralju in domovini udanostno brzojavko kralju Petru II. Popoldne se je sator nadaljeval. Govorili so zastopniki vseh pokrajin, med temi tudi zastopnik podobora dravske banovine Rasto Pustoslavski. V ponedeljek 27. t. m. so kongresisti položili venec na spomenik Neznanimu vojaku na Avali, popoldne pa so priredili spominske svečanosti na novem pokopališču ob grobovih umrlih tovarišev Petra Kočiča, Vasilija Grgiča in Zečevića in ob sveži gomili sagrađitelja Jugoslavije polkovnika Milana Pribičevića. Zvečer je imel akcijski odbor sejo, na kateri je razpravljalo o pravih organizacij, ki se ima ustvariti. Dosežen je bil v vseh vprašanjih popoln sporazum. Izvršni odbor, na čelu mu vseučiliški profesor dr. Vladimir Čorović, je bil pooblaščen, da da pravilom končno obliko.

Politični obzornik

Vatikan napram Čehoslovaku

Niko Bartulović je napisal zelo poučen članek, ki mu je dal naslov »Odnosji med Čehoslovako in Vatikanom«. V tem članku izvaja med drugim: »Nedavno je v službenem glasilu Vatikana »Osservatore Romano« bila objavljena papeževa bula, ki se nanaša na razmejitve čehoslovoskih škofij in s katero se uveljavlja prva točka takozvanega »modus vivendi«. Ta je bil sklenjen med Čehoslovako in Vatikanom leta 1928. »Modus vivendi« je manj, kakor konkordat, ali je ž njim vendarle bilo rešenih mnogo važnih vprašanj med Vatikanom in Čehoslovako, razen vprašanj, ki posegajo v notranjo politiko in prosvoto, predvsem pa v suverenost države. Tako je na primer puščeno popolnoma na strani šolske vprašanje, ki je izključno v kompetenci čehoslovoske države brez vsakega vpliva s strani Vatikana... Papeževa bula o razmejitvi škofij na Čehoslovskem ima značilno obeležje: Da je Vatikan ta akt uveljavil, ki dejansko predstavlja definitivno priznanje čehoslovoskih državnih mej s strani Vatikana in ki zadaja močan udarec madžarski revizionistični propagandi, kakor tudi prejšnji akt o prisegi škofov na zvestobo čehoslovoski državi, ne da bi do bil kakih ugodnih koncesij s strani čehoslovoske države, ne da bi izpolnjeval kakšen vpliv Vatikana na šole in učbenike, na zakonske odnose in na institucijo civilnega zakona na Čehoslovskem, ne da bi dosegel nadzorstvo katoliške cerkve nad telenovinski organizacijami, ne da bi izpolnjeval kakšne dolžnosti o verski pripadnosti vzgojiteljev v državnih šolah ali omejitvi odgovornosti katoliških duhovnikov in privilegijev za misije itd. To je treba posebno naglašati zato, ker se je v zadnjem času v enakem primeru, ko je Vatikan prav tako priznal kritje škofijskih mej z državnimi in ko je odredil zapisne škofov na zvestobo državi, dokazovalo, da se je moralo kot kompenzacija za te odredbe pristati na slične koncesije Vatikanu, češ da bi se sicer ne moglo doseči gori omenjeno priznanje. Primer najnovejše papeževe bule glede Čehoslovoske pa dokazuje nasprotno.

A to je tem pomembnejše, ker je Čehoslovoska po ogromni večini katoliška država in ker je Vatikan pristal na to, da vse to izvede celo brez rednega konkordata, zadovoljivši se s samim »modusom vivendi«, ki prepusti Čehoslovoski državi mnogo svobodnejše roke napram njemu, kakor bi jih pustil konkordat.

O jugoslovoski nevarnosti

V »Javnosti« čitamo: »Jugoslovoska nevarnost« obstoja na primer v tem, da imajo v Sloveniji tudi neki učbenik, ki je na slovenski jezik preveden iz srbohrvaščine. Ako bi se »Slovenec« jezil na to v primeru, da bi obstojali izvirni slovenski učbeniki iz istega predmeta, bi to jezo razumeli. Toda »Slovenec«, ki je doma bolj nepomirljiv, kakor dr. Maček in čigar jugoslovosnost je samo sredstvo za usipavanje beogradskih jerezevcev, odklanja načelno vsak učbenik srbohrvaških pisateljev za slovenske šole, celo tudi v primeru, da bi bila sicer slovenska deca prisiljena se učiti brez učbenikov. V članku, v katerem postavlja take zahteve, pravi »Slovenec« izrecno: »Osnova našega šolstva mora biti organski in povsem povezana z domačimi in slovenskimi problemi, sicer bi naše šolstvo ne bilo slovensko in naša bodočnost bi prišla v nevarnost... Slovenija mora dobiti popolno šolsko avtonomijo in zato morajo biti slovenske knjige pisane izključno v slovenskem duhu in namenjene samo Slovincem.« To torej pomenja, da o jugoslovoskem duhu, o potrebah države, o Srbih in Hrvatih, o interesih skupnosti itd. v teh učbenikih ni treba niti besedice ali samo tako, tako... kot pesek v oč! Kaj poreče na to spoštovana »Samouprava«! Ali ji bo po natlogi g. Smodeja zopet »Javnost« kriva, da beograjsko publiko seznaja s tem ultraseparatizmom in s to skrajno brezbriznostjo za skupnost, ki se v Sloveniji izvaja pod firmo stranke, ki ima v programu jugoslovosko in državno edinstvo?

Zbor v Valjevu

Preteklo nedeljo je bil velik zbor v Valjevu. Na zbor so prišli iz okolice in daleč vsi narodni sloji, predvsem seveda kmetje. Kakor se zadržuje, je zboru prisostvovalo 30 do 40.000 ljudi. Za red in mir na shodu so skrbeli posebni reditelji. Glavni govornik na zboru je bil vladika žički Nikolaj Velimirović. Govoril je o raznih aktualnih vprašanjih, ki se tičejo pravoslavne cerkve. Zborovanje se je končalo v najlepšem redu, narod se je mirno razšel, ne da bi prišlo kje do kakršnegakoli incidenta.

Borzna poročila

Curli, 30. septembra. Beograd 10.—, Pariz 14.90, London 21.5675, New York 435.50, Bruselj 73.33, Milan 22.935, Amsterdam 240.70, Berlin 174.70, Dunaj 79.90 — 81.55, Praga 15.25, Varšava 82.25, Budimpešta 3.25.

Hitler bo vrnil Mussoliniju obisk

V kratkem bo obiskal Italijo, da tudi italijanski narod svečano potrdi zavezništvo

Berlin, 30. septembra. (Havas). V berlinskih in italijanskih krogih izjavljajo, da je Mussolini pozval Hitlerja, naj obišče Italijo, vendar pa datum tega obiska še ni določen. Zdi se verjetno, da bo Hitler kmalu vrnil Mussolinijev obisk.

Rim, 30. septembra. (Stefani). Vse italijanske radijske postaje bodo prenašale danes popoldne vse podrobnosti velikanske manifestacije, ki jo rimsko prebivalstvo pripravlja Mussoliniju ob njegovem povratku iz Nemčije. Ves Rim je v zastavah. Fašistična odposlilstva prihajajo iz vse države, da bi se pridružila manifestacijam rimskega prebivalstva svojemu šefu.

Inomost, 30. septembra. z. Italijanski ministrski predsednik Mussolini je na povratku iz Nemčije davi ob 3.34 v Kieffersfeldu zapustil Nemčijo in prišel na avstrijsko ozemlje. Vsa železniška proga na avstrijskem ozemlju je bila strogo zastražena ter so bili izdani najstrožji varnostni ukrepi. Vse nadzorstvo je vodil osebno državni podtajnik za javno varnost dr. Skubel. Ob 5.38 je Mussolinijev vlak zapustil avstrijsko ozemlje na Brennerju, kjer so ga pričakovali posebni odposlanci fašistične stranke. Po vsej Italiji pripravljajo Mussoliniju velike svečanosti,

Odmev Mussolinijevega obiska

V Parizu in Londonu so razočarani ter zamerjajo Mussoliniju, da proglašja vojno kot sredstvo politike

Pariz, 30. septembra. (Havas). Vsi listi posvečajo še vedno pozornost Mussolinijeve potovanju v Berlin. »Petit Parisien« piše v tej zvezi. Treba bo še počakati, preden se bodo odmevi tega potovanja poznali na konkretnih problemih. Prvi kamen spodbite bo postal na primer italijansko zadržanje v vprašanju odpolice tujih prostovoljcev iz španije. Sklepa, v tem vprašanju sta, kakor vedno doslej, sprejela Mussolini in general Göring. Splošno prevladuje vtis, da Nemčija ne želi globlje poseči v špansko zadevo in da bo celo to zimo skušala doseči pomirjenje.

»Petit Journal« javlja njegov berlinski poročevalec: Hitler in Mussolini sta napovedala boljše razumevanje vojno brez ustmenjavanja in je Mussolini izrekel na račun demokracije besede, ki vzbujajo vznemirjenost, ki je toliko večja, ker je obenem podal pravo apologetiko sile in dejanj, ki bodo zamenjali besede, kadar bodo to zahtevale razmere. Proti DN in o španskem vprašanju je Mussolini govoril na način, ki je merskaj razčistil in ki je obenem razpršil nekaj zad.

»Epoque« prinaša članek De Kerrylisa, ki piše: Berlinski govori so v sreči zainteresiranih pustili kaj mučen vtis in bodo prislili Quai d'Orsay in Foreign office, da bosta izvršila nekaj sprememb v svoji noti, ki jo pripravljata za Rim. Hitler, kakor se zdi, se je pokazal bolj zmeren glede španije, v kateri se je Nemčija manj angažirala kakor Italija, dočim je Duce podčrtal italijanski sklep o pošiljanju novih prostovoljcev v španijo. Borba proti boljševizmu se tu spreminja v zavzemanje strateških točk na prometnih poteh

med Francijo in Veliko Britanijo na eni ter njihovimi kolonijami na drugi strani. Zenevski poročevalec »Populaire« pravi: V tujajšnjih krogih izražajo svoje začudenje, ker se je mogel podpisnik Briand-Kelloggovega pakta tako jasno izraziti, da se bo zatekel k vojni kot sredstvu politike. Mussolini je glede španije odkril svojo krinko. Nepomirljivo zadržanje Italije pa bi utegnilo izzvati London in Pariz, da gresta po svoji poti brez ozira na Italijo »Ordre« doznava od svojega londonskega poročevalca, da je angleška vlada sklenila na svoji večerajšnji seji odobriti otvoritev pirenjske meje med Francijo in španijo, ako bi Italija odbila noto, ki sta jo pripravili francoska in angleška vlada.

med Francijo in Veliko Britanijo na eni ter njihovimi kolonijami na drugi strani. Zenevski poročevalec »Populaire« pravi: V tujajšnjih krogih izražajo svoje začudenje, ker se je mogel podpisnik Briand-Kelloggovega pakta tako jasno izraziti, da se bo zatekel k vojni kot sredstvu politike. Mussolini je glede španije odkril svojo krinko. Nepomirljivo zadržanje Italije pa bi utegnilo izzvati London in Pariz, da gresta po svoji poti brez ozira na Italijo »Ordre« doznava od svojega londonskega poročevalca, da je angleška vlada sklenila na svoji večerajšnji seji odobriti otvoritev pirenjske meje med Francijo in španijo, ako bi Italija odbila noto, ki sta jo pripravili francoska in angleška vlada.

Zarota proti španski vladi

Madrid, 30. septembra. Madridska policija je razglasila, da je aretirala več oseb, članov neke falangistične organizacije. Aretiranci so sodelovali s člani pred kratkim odkrit- tajne družbe. Te aretacije so pripomogle k odkritju nove skrivne organizacije in preiskava je dognala, da so bili člani te organizacije v zvezi z več podobnimi organizacijami. Mislijo, da so te aretacije v zvezi z nedavnimi aretacijami v Valenciji in Barceloni, ko so prišli na sled neki organizaciji, razširjeni po vsej španiji, kolikor je je v rokah valencijske vlade.

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!

Piromanka ali „hudičeva“ ženska?

Franciška Gregorič iz Pudoba je zažgala gospodarska poslopja štirih posestnikov in sama pomagala gasiti

Ljubljana, 29. septembra

Včeraj se je pred malim senatom zagovarjala 52 let stara vdova Gregorič Franciška iz Pudoba pri Starem trgu. Njen zločin je med najzanimivejšimi v zadnjih letih v naši kriminalistiki. Na večajši glavni razpravi sodniki niso se mogli razsoditi, ali je piromanka, torej ženska, ki požiga in na ta način zadovoljuje posebno svojo bolno strast, ali zločinka z neverjetno hudobnostjo in maščevalnostjo, skratka, »hudičeva« ženska, kakor jo je imenovala ena izmed zaslišanih prič.

USODNA DELOZACIJA

Gregorič Franciška je drobna kmečka žena. Pred pol leta ji je umrl mož v precej visoki starosti. Star je bil že blizu 80 let. Sodnikom je odgovarjala na vsa vprašanja vljudno z nekoliko plahim glasom, pa tudi pametno in logično, da nikomur ni prišlo na misel, da v njeni glavi ni kaj v redu. Obtožnica ji očita dvakratno zločinstvo požiga. Do aretacije je prebivala v Pudobi v hiši nekega Amerikana, katerega oskrbuje posestnik Pomuda Anton. Že pred tremi leti jo je oskrbnik deložiral, ker ni plačevala najemnine, kasneje se jo je pa usmislil in jo pustil v stanovanju, iz katerega so jo 5. septembra orožniki pripeljali v ljubljanske zapore. Deložacija pred tremi leti je bila povod za zločin, zaradi katerega je Gregoričeva sedela na zatožni klopi. Od tega dogodka je namreč kuhala jezo proti oskrbniku in proti njegovemu svaku posestniku Mulcu Josipu. Nekeč je rekla neki sosed, da je tako jezna na oskrbnika, da bi mu najraje kaj zažgala. Sosedja njenih besed ni resno jemala in ni mogla misliti, da bi pobožna Franciška šla in se maščevala s požigom. Mulčevi ženi je pa rekla, da nikdar več ne pozabi, ako se ji kdo zameri. Vse to se je zvedelo šele potem, ko so zgorala do tal gospodarska poslopja treh posestnikov v Pudobi in ogromna količina siena četrtega posestnika, in ko so odkrili čisto po naključju požigalca, ki ni bil nihče drugi kot pobožna beračica Franciška Gregoričeva.

POMAGALA JE GASITI

Obtožnica je zelo podrobno pripovedovala, kako je storila zločin. Priznala je, da je bila jezna na Mulca. Nekeč ji je prepovedal hoditi po njegovem travniku in ji je rekel, da jo bo vrge v vodo. Mulč je pojasnil, da se je tedaj šalil, ker bi jo končno lahko takoj vrge v vodo, ki teče tam mimo in je komaj za ped globoka. Dne 1. septembra je obtoženka vzela vžgalice in neopaženo po ovinkih odhitela do 6 minut oddaljenega Mulčevega skednja. Ko je opazila slamo, ki je bila izrinjena med deskami, je prižgala vžgalico in slamo zažgala ter stekla zopet po ovinku domov, kjer je legla v posteljo. Kmalu nato je slišala obupne klice vaščanov na pomoč. Vstala je, se za silo oblekla in prihitela na pogorišče, kjer je — pomagala gasiti.

Gasilci niso mogli dosti rešiti. Ogenj je uničil poljedelsko orodje in seno ter slamo v Mulčevem gošpodarskem poslopu in se je razširil na sosedno gospodarsko poslopje posestnika Antona Kandareta ter na skladišče, ki je bilo last ljubljanske kreditne banke. Posestnik Mulč je imel 44.000 din škoda, Kandare okrog 100.000 din škoda, ljubljanska kreditna banka pa 26.000 din škoda. Nihče ni niti slutil, da je Gregoričeva požigalca.

LISTEK Z GROZNJAMI JO JE IZDAL

Tri dni po tem požaru so našli vaščani dva listka, enega na vaški kapelici, drugega na bližnjem brzojavnem drogju, na katerem je bila zapisana grožnja, da bo v osmih dneh vsa vas nič drugega več kot pogorišče. To je bilo 4. septembra. Tega dne ponudi je vaščane zopet vznemiril požar. Požigalec je podtaknil ogenj v skladišču za sene posestnika Intharja. Pogorelo je za 1500 din siena. Najbrže bi rdeči petelin zapel še na drugih hišah in skednjih, da ni prišla drugi dan Gregoričeva v občinsko pisarno po podporo. Ko se je popisala, se je županu zdelo, da je tako pisavo neke je pred kratkim videl. Primerjal jo je s pisavo na grozljivih listkih. Pisavi sta se ujemali, zločinec je bil razkrinkan.

ZAKAJ JE PRIZNALA

Ob aretaciji je Gregoričeva najprvo tajila. Celo ušla je bila in orožnike omerjavila, kako si upajo skromno, slabotno starko obdolžiti takega zločina. Ker jo pa orožniki ne niso nehali izpraševati, kje je bila prej ta večer in kaj je delala, se je Gregoričeva začela zamati, kakšno kaznen prisodijo po navadi požigalcem in

je vprašala, če jih obesijo. Rekli so ji, da kazni ni huda in da si človek tudi vest zelo olajša, ako prizna storjeno dejanje. Med tem so orožniki že dobili dokaze, da je prej to noč Gregoričeva hodila okrog pogorelega skladišča. Ni mogla več tajiti in je priznala, da je podtaknila ogenj, ker je bila jezna na Mulca in ker so vaščani hudobni in se morajo pokoriti za svoje grehe.

Tudi pred sodniki Gregoričeva dejanja ni zanikala, vztrajno je pa trdila, da sama ni vedela, kaj dela, ko je podtaknila ogenj. Gnala jo je neka strast, kateri se ni mogla upirati, nekaj ji je v njej ukazovalo, naj zažge. Odkar ji je mož umrl, se je nadalje zagovarjala, se je njena živčna bolezen se poslabšala. Zdravila se je pred leti pri pokojnem dr. Raznožniku v Ložu, ki ji je baje rekel, da je težko, če bo kdaj popolnoma ozdravila.

VASČANI BI JO UBILI

Posestnik Mulč, ki je bil zaslišan kot priča, se je skoraj jokal od razburjenja, ko je pripovedoval, kako mu je ta ženska uničila polovico premoženja. Povedal je,

Ruski učenjaki na ledeni gori

V Rusiji že razmišljajo o tem, kako bi jih pripeljali nazaj

Čas zatišja na ledeni gori je minil in nastali so snežni meteži. Veteriči zdaj pridno delujejo in to je omogočilo Papaninovi skupini dolg razgovor po radiu z ekspedicijo Seveleva na Ručolovem odtoku. Sevelev je podrobno obrazložil članom ekspedicije na ledeni gori ves razisk, kako je treba iskati Levanevskega. Raziskovalci na ledeni gori so pa informirali Seveleva o stanju letu in o tem, kako bi se moglo spustiti letalo ob letošnjem vremenu v kraju ob 87. in 86. severne širine. Ekspedicija Seveleva je sporočila na ledeno goro, da bodo pri iskanju Levanevskega mnogo pomagala meteorološka opazovanja Papaninove skupine.

Vojda ekspedicije Papanin

Papaninova skupina se je zelo zanimala za pošto, ki jo je obljubil pripeljati na ledeno goro letalec Vodopjanov. Dostoj na to ni bilo mogoče misliti, ker je bilo vreme neugodno. Letali Vodopjanova in Aleksejeva sta pripravljena startati vsak trenutek, toda meteorološka poročila kažejo, da bo treba še počakati. Niti Papaninova skupina sama ne računa v bližnjih dneh z vremenom, ki bi omogočilo prihod letal. Razgovor se je zaključil s tem, da so z Ručolovega otoka sporočili Papaninovi skupini po radiu vse, kar so med seboj govorili. Papaninova skupina je prešla, naj jim zaenkrat sporoče samo dva govornjena zapiska. Enega so postavili sodelavci Glavne uprave severne morske poti. Papanin in Krenkel sta sporočila zlag v Moskvo, da so se zapiski prav dobro slišali.

Na podlagi izmenjave nazorov med učenjaki na ledeni gori in med ekspedicijo Seveleva je bil storjen nov sklep o Papaninovi skupini. Za vsak slučaj ji predlagajo naj skrb, da bo letalnice na ledeni gori v redu. Zaenkrat pa ne kaže pošiljati letala na le-

da Gregoričeva ni hotela delati in se je preživljala samo z beračenjem. Ni neumna ali bolna, temveč tako hudobna. Ko ga je sodnik vprašal, ali zahteva od obtoženke kakšno odškodnino, je Mulč odgovoril, da zahteva samo to, da jo sodišče do smrti ne izpusti, ker je nevarna in ne more nihče jamčiti, da ne bo še naprej iz maščevanja požigala. Če bi prišla nazaj v vas, bi jo vaščani ubili, tako so razburjeni.

Posestnik Kandare, ki trpi ogromno škodo okrog 100.000 din, tudi ni nič vedel o kakšni živčni bolezni obtoženke ali o njeni slabomnosti. Rekel je, da bi bil vesel, ako bi bil sam tako zdrav, kakor je Gregoričeva, in vsi v vasi jo imajo za pametno. Zdrava je, je rekel, ampak hudičeva ženska, hudobna in maščevalna.

Obtoženkin brat Jakob ni vedel dosti povedati o svoji sestri, ker že 13 let ni prebival z njo pod skupno streho. Ko je Franciška odšla z doma, je bila čisto zdrava.

PREISKAL JO BO SE PSIHIATER

Zdravnik dr. Suhar je obtoženko precej podrobno izpraševal, kako se je oddelala za požig in kako je dejanje izvršila. Na podlagi odgovorov je zaključil, da je obtoženka pri pameti in da je imela jasen sklep in jasen smoter, ko je šla zažgat.

Bratlec dr. Goljar je sodnike opozoril na nekatere okoliščine, ki kažejo, da obtoženka morda le boluje za piromanijo in zaradi svoje živčne bolezni le ni kazensko odgovorna. Predlagal je, naj sodišče zasliši še specialista-psihiatra. Senat je predlogu ugodil. Gregoričeva bo preiskal še psihater.

Žena generala Kutjepova v Jugoslaviji

O usodi svojega moža ve povedati zelo malo

Pred sedmimi leti je iz Pariza brez sledu izginil ruski general Kutjepov. Mnogo se je o tem govorilo in pisalo, mnogo je bilo ugibanj, periska policija je opravila na noge ves svoj aparat, toda iskanje pogrešanega generala je ostalo brezuspešno.

General Kutjepov

Isto se je zgodilo te dni z drugim uglednim ruskim carističnim generalom Millerjem, ki je imel mnogo znancev, pa tudi nekaj svojcev v naši državi. Njegova ugrabitev je vzbudila po vsem svetu presenečenje, ker je prišla zopet povsem nepričakovano in ker je tudi ta ruski general izginil brez sledu. Tudi v tem primeru ni

skoraj nobenega upanja, da bi policija kaj opravila s svojo preiskavo.

V Beči Orkvi v Banatu živi žena pred sedmimi leti ugrabljenega generala Kutjepova s svojim 20letnim sinom, gojenecem ruske kadetnice. Čim je zvedela, da ugrabitelj generala Millerja, se je zaklenila v svojo hišo in ne pusti k sebi razen svojcev nikogar. Zagonetna usoda generala Millerja ji je priključila v spomin tragodično usodo moža, ki so ga dolgo zaman iskali najboljši evropski detektiv. Iz nadjutivim novinarjem se je pa vendarle posrečilo priti do nje in dobiti njeno izjavo.

General Miller je izginil prav tako misteriozno, kakor pred sedmimi leti mož, — je dejala žena Kutjepova. — Takrat nisem razumela, kako je bilo to mogoče, pa tudi zdaj ne razumem ugrabitve generala Millerja. Žal o tem ne vem ničesar, vem samo, da je to strašno. Toda ves svet dobro pozna zločince in nekega dne bodo kljub vsemu izsledeni. Če francoska policija ni mogla pojasniti teh dveh zločinov, ne pomeni to, da ni storila vsega, kar je bilo v njenih močeh. Vestno je storila svojo dolžnost, ko je bil ugrabljen moj mož in storila jo je tudi zdaj. Marsikaj se je govorilo v zvezi z ugrabitvijo mojega moža in govori se še zdaj. Ljudje so pravili, da so moji sorodniki, ki so ostali v Rusiji, sporočili nekaj vesti o usodi mojega moža. Vse to je žal nemočno. Sicer pa itak nimam s svojimi sorodniki v Rusiji nobenih zvez. Po mojem mnenju ugrabitvo mojega moža ni v nobeni zvezi z ugrabitvijo generala Millerja. Tuko se vsaj meni zdi, — je zaključila Kutjepova svojo izjavo.

Če je vojni minister civilist

Francoski vojni minister Daladier si je hotel letos temeljito ogledati manevre francoske vojske. Ker pa tudi v Franciji za manevre ni bilo posebno ugodno vreme, se je hotel minister za vsak slučaj zavarovati in preskrbel si je nove škornje. Toda v škornjih Daladier ni vajen hoditi, ker je civilist. Kmalu so ga začele noge peči, škornji so ga tiščali in minister je komaj še vlekel noge za seboj.

—No, gospod minister, kaj pa je z vašimi nogami, da tako težko hodite? — ga je vprašal general Gamelin sočutno. — Nič hudega ni, škornji me tišče. Sam ne vem, kje tiči vzrok, saj so novi in udobni, pa ne morem hoditi v njih. — To se da kaj lahko pošteniti, gospod minister, je dejal načelnik generalnega štaba smeje. — K jahalnim škornjem mora imeti človek tudi konja.

Tudi prispevek k zgodovini

Kjer je živelo eno najstarejših bitij na zemlji, sorodnik sedanega človeka, simanthropus pekineški ali pekinski človek, tam se razprostira zdaj kitajsko-japonsko bojišče in tam teče v potokih človeška kri. Največ ostanikov prastarega človeka so našli v Coukottieniu in ta kraj je zdaj haš sredi bojišča. Oddaljen je okrog 70 km od

Pekinga ob stranski progi iz Pekinga do Hankova.

Učenjaki vsega sveta obžalujejo, da teh pol do tričetr milijona let, kolikor je bilo potrebno, da se je razvilo iz polopice in pekineškega polopiceva sedanje žolto pleme, civilizacija ni toliko napredovala, da bi preprečila vojno. Streliški jarki in po granatah izkopane jame so zdaj prepregle ozemlje, jer so se nedavno kopale lopate in motike kitajskih in ameriških arheologov. In tako ni izključeno, da bodo granate in vojaške lopate izkopale iz zemlje to, kar je bilo ohranjeno v nji skozi dolga tisoletja. Tudi to je prispevek k zgodovini človeštva, samo da je zelo žalosten.

Otroci v Ameriki

Če primerjamo skrb in težave evropske in ameriške matere z vzgojo otrok, se bomo takoj prepričali, da je evropska mati mnogo na boljšem. Evropski otroci niso nikoli tako v nevarnosti, da se duševno okužijo kakor so ameriški. Posebno mnogo pa je v Ameriki fizičnih nevarnosti v življenju otrok. Pomislimo samo na ameriške avtomobile, ki zahtevajo dan za danem toliko žrtve. Med žrtvami avtomobilskih nesreč je vedno mnogo otrok. V Evropi je avtomobilskih nesreč v primeri z Ameriko zelo malo. Newyork šteje 8 milijonov prebivalcev in organizacija prometa v njem je zelo težka. Ne moremo si misliti, da bi promet v tako velikem mestu ne zahteval človeških žrtve. Podobno je tudi po drugih ameriških mestih, kajti tam velja načelo: Naredi se ti je pripetila po tvoji lastni krivdi.

V Evropi imajo pa otroci v primeri z ameriški eno prednost. Evropski otroci niso v zgodnji mladosti tako zelo navezani na denar kakor ameriški. Prva beseda, ki jo mora znati ameriški otrok, je denar. Nasprotno se pa evropski otroci v zgodnji mladosti mnogo bolj razumejo na umetnost, literaturo, glasbo, oni so kulturnejši, bogatejši po čustvih in duši. V pretekli večini so tudi obvarovani rasnih predsodkov, do čim v Ameriki pod njimi mnogo trpe.

Radioročtram

Sobota, 2. oktobra
12: Plošča za ploščo pisana zmes godba vesela in pesnice vmes. — 12.45: Vreme, poročila. — 13: Cas, spored, obvestila. — 13.15: Plošča za ploščo, pisana zmes, godba vesela in pesnice vmes. — 14: Vreme. — 14.30: Zdelostup (igra radijski orkester). — 14.40: Zabuvalne oddaje v prihodnjem letu (g. prof. N. Kuret). — 19: Cas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30: Nac. ura 19.50: Pregled sporeda. — 20: O zunanji politiki (g. dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Pratika za masec oktober ali vinotok. Besedilo napisal Niko Kuret, izvajajo člani rad. ig. druž. — 22: Cas, vreme, poročila, spored. — 22.15: Koncert radijskega orkestra. — Konec ob 23. uri.

Andre Armandy:

Princesa Symianova

Roman

Tedaj se je množica brez vsake provokacije razmaknila in odkrila tako četo kitajskih vojakov v uniformah, ki so jeli streljati. Drugi strelci, skriti na strehah nasproti koncesije, so držali četo v šahu. Eden izmed naših, Pasquier, je padel z lobanjo prestreljeno od zgoraj. Kantonski carinski komisar Mr. Edwards je imel prestreljeno koleno. Mnogo drugih je bilo ranjenih. Krogle so kar deževale po steni.

Sele tedaj so francoski mornarji odgovorili s puškami, angleški pa s strojnimi. Trg je bil kmalu izprazen. Toda v Shameenu je bilo streljanje že davno ustavljeno, ko so na kantonskih strehah skriti kitajski strelci še vedno streljali.

Toda ne izžvanemu, pač pa od kitajske strani pripravljenemu napadu, daje največji pomen sodelovanje redne kitajske vojske in sovjetskih instruktorjev. Velešle so se omejile samo na obrambo brez vsakih represalij.

— Ali hočete vedeti, kakšne so bile posledice tega surovega napada? Prosim:

102

Naslednjega dne je poslal doktor Wu francoskemu in angleškemu konzulu noto, ki je v nji zahteval nemudoma:

1. Visoki dostojanstveniki naj se pričejo opravičitev kantonski vladi.
2. Kaznovanje evropskih častnikov, najvišjih po svojih činih.
3. Odhod vojnih ladij.
4. Izpraznitev koncesije v Shameenu.
5. Denarno odškodnino za žrtve.

... Evo vam primera p-korščine, kakršno zahtevajo Azijati za lastno krivico, tolerantnosti in premirja.

Kakor če pade kamen v mlaiko, tako je shameenska afera zbežala na poslanstvih prizanesljiv optimizem, ki so bili z njim uspani diplomati.

V Shanghaiju je dvignila afera mnogo prahu. Javnost je bila že itak razburjena zaradi napetega položaja, ta incident jo je pa še bolj razburil. Konzuli so prišli končno do spoznanja, da je treba nekaj storiti. Toda šifrirane brzojavke iz glavnih mest so priporočale »le nikar nobene storitve«.

Zato se je odgovor omejil na najbolj izjavajoče agitatorje. Uspeh je bil samo ta, da so avtoritete foreign settlementa nekatere stajšeje sovjetskega konzulata, med njimi tudi Dimitrija Volskna, pozvale, naj gredo kam drugam opravljati svojo čisto obrt. Pa še ta zahteva se je omejila samo na njihov izgon iz Shanghaija, prepuščajoč jim svobodno izbiro drugega središča na Kitajskem za njihovo delovanje. Samo ob sebi umevno je, da je ostala pi-

sarna v Whampoo Roadu, ki je bila pod naslovom »Konzulat SSSR« generalni štab te propagande še nadalje odprta in da je ni nihče motil v njenem delovanju. To pomeni, da se lahko »pravo človekoljubja« razlaga na različne načine, če ni drugače tudi z zstrupljanjem bližnjih.

— Ne, to je fenomenalno, dragi moj, — je dejal de Mervent Robertu med večerjo v francoskem Cercu. Na konzulatu sem imel v rokah akte, ki bi bili zadostovalni za ustrelitev človeka. Za to, kar je počel Volskin, je bil določen prejšnje čase v Indiji, najmanj dosmrten izgon na Andamanske otoke. Zdj se pa zadovoljuje Anglija s tem, da ga odvede na kolodvor v Capej, kjer ima v luksuznem vlakcu že rezerviran spalni kupe... Zares, Angličev ne poznam več. Njehove politike ne razumem. Bože moj, če se spomnim, kaj vse je pred vojno zadostovalo za casus belli... Ali pa morda mislite, da se ni mogoče uboriziti, kadar vihti trgovina vajeti v rokah?

— Torej je zapustil Shanghai? — je vprašal grof. — Nocoj in sicer s tovarišem Dosserom in njegovo sladko polovico — dvema drugima kaj čudnima tipoma. Ta dva potujeta v Harbin, kjer bosta na razpolago glavnemu kapelniku komunističnega koncerta na Kitajskem Jakobu Borodinu. Bodite prepričani, da bomo kmalu slišali govortit o emih in drugih. Ali veste, na kaj me spominjajo taki ukrepi?

— No?

— Prijeten afganski običaj. Bil sem nekaj časa

ataše v Kabulu. Afganska vera uči, da je življenje živati v Allahovih rokah. V Afganistanu je malo ljudi, ki bi ne imeli na vesti vsaj treh ali štirih umorov — storjenih navadno za kratek čas. Kadar pa hočejo očistiti svoje lastno telo, mečejo vsakojaki mrčes daleč proč, da bi ne izgubili življenja. Zdi se mi, da se je ta obžalovanja vredni običaj razširil v nazorih velešil na »človeške pravice«.

Zasmejala sta se. Toda de Merventu se je obraz zresnil, ko je jel prigovarjati Robertu, naj bo previden.

— V aktivih tovariša Volskna smo našli večkrat omenjene ime »Zelenega Erina«, ki so si od njegove pomoči mnogo obetali. Vidite, da je imel oče Didier prav: lady Killferanova je Irka...

— Vi torej domnevate, da bi bila »Zeleni Erin«...

— To se mi zdi zelo verjetno...

De Brancelin se je zamislil.

— Končno je pa to stvar Anglije...

— To se ne tiče samo nje...

— Ah, koga pa še?

— Vas!... Da, samo premislite dobro. Opetovano bi vam bila lahko tista lepota na svoj način in s svojimi sredstvi skoraj za vedno izkazala svojo hvalečnost za izkazano ji spoštovanje, ki ga ni bila vredna...

— Zdi se, da je to že opustila...

— Verjeti to bi pomenilo podcenjevanje jo zlasti še, ko ima pomoč Volskna in njegovih pajdavev.

— Gromska strela, če poseže v to moj Bourjal, bodo tu gotovo kmalu deževali Kitajci.